

Změna poměrů

Podle čl. 32 odst. 1 a 4 Listiny základních práv a svobod nutno rozlišovat situaci, v níž se rodiče nedohodnou na výši výživného, která je pak autoritativně stanovena soudem s přihlédnutím k okolnostem případu a nejlepšímu zájmu dítěte podle čl. 3 odst. 1 Úmluvy o právech dítěte, a dále situaci, v níž se na výši výživného rodiče dohodnou, přičemž tato dohoda je následně soudem schválena. V takovém případě není úkolem obecných soudů, aby zasahovaly do výchovy a rodičovské odpovědnosti tím, že by určovaly výši výživného, byť by byla nadstandardní, neboť je rodičovským právem rozhodnout, v jakých podmínkách mají jejich děti vyrůstat; stát, nemá-li se opět stát paternalistickým, do jejich dohody nemůže zasahovat, nedojde-li následně ke změně v majetkových poměrech některého nebo obou rodičů, přičemž nadstandardnost příjmů a výše výživného má vliv na hodnocení toho, co lze považovat za takovou změnu.

(Nález Ústavního soudu České republiky sp.zn. IV.ÚS 797/20 ze dne 2.6.2020)

Ústavní soud rozhodl o ústavní stížnosti stěžovatele L. R., zastoupeného JUDr. D.P., advokátkou, sídlem O., proti rozsudku Krajského soudu v Ostravě ze dne 10. prosince 2019 č. j. 14 Co 207/2019-515, za účasti Krajského soudu v Ostravě, jako účastníka řízení, a 1. nezletilého A. R., zastoupeného městem Bruntál, sídlem B., a 2. M. O., zastoupené doc. JUDr. A.R., Ph.D., advokátem, sídlem P., jako vedlejších účastníků řízení, tak, že ústavní stížnost se zamítá.

Z odůvodnění

I. Skutkové okolnosti případu a obsah napadeného rozhodnutí

1. Stěžovatel (dále též "otec") se ústavní stížností podle čl. 87 odst. 1 písm. d) Ústavy České republiky (dále jen "Ústava") a § 72 a násl. zákona č. [182/1993](#) Sb., o Ústavním soudu, ve znění pozdějších předpisů (dále jen "zákon o Ústavním soudu"), domáhá zrušení shora uvedeného soudního rozhodnutí s tvrzením, že jím byla porušena jeho základní práva zaručená podle čl. 10 odst. 2, čl. 11 odst. 1, čl. 32 odst. 4 a čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod (dále jen "Listina").

2. Z ústavní stížnosti a vyžádaného soudního spisu vedeného Okresním soudem v Bruntále (dále jen "okresní soud") pod sp. zn. 0 P 113/2018 se podává, že návrhem podaným u Okresního soudu Praha-východ se otec domáhal snížení výživného k 1. vedlejšímu účastníkovi (dále též "nezletilý") s účinností od právní moci rozsudku na částku 20 000 Kč měsíčně, dále úpravy styku s nezletilým a konečně uložení povinnosti 2. vedlejší účastníci (dále též "matka") předložit do 15 dnů od právní moci rozsudku otci vyúčtování jmění nezletilého za období od 1. 6. 2017 do dne vydání rozsudku.

3. Rozsudkem okresního soudu ze dne 20. 3. 2019 č. j. 0 P 113/2018-459 bylo rozhodnuto tak, že výživné, které je otec povinen platit nezletilému na základě rozsudku Okresního soudu Praha-východ ze dne 8. 6. 2017 č. j. 30 Nc 126/2017-101 ve výši 65 000 Kč měsíčně, se s účinností od 1. 3. 2019 snižuje na 20 000 Kč měsíčně. Výživné ve výši 15 000 Kč měsíčně je otec povinen platit vždy k 15. dni daného měsíce k rukám matky a částku 5 000 Kč měsíčně vždy k 15. dni daného měsíce na spořicí účet nezletilého s tím, že do doby jeho zletilosti lze s takto uloženými prostředky nakládat pouze s písemným souhlasem obou rodičů, v případě jejich neshody pak po předchozím schválení opatrovnickým soudem (výrok I). Matka je povinna předložit otci do jednoho měsíce od právní moci rozsudku vyúčtování jmění nezletilého za období ode dne 8. 6. 2017 do dne vydání tohoto rozsudku

(výrok II). Řízení o úpravě styku otce s nezletilým se vylučuje k samostatnému řízení (výrok III). Žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení (výrok IV).

4. K odvolání matky Krajský soud v Ostravě (dále jen "krajský soud") rozsudek okresního soudu v napadené části, tj. vyjma výroku III, změnil tak, že návrhy otce na snížení výživného pro nezletilého a na uložení povinnosti matce předložit vyúčtování jmění nezletilého zamítl (výrok I) a rozhodl o náhradě nákladů řízení před okresním soudem (výrok II) a krajským soudem (výrok III).

5. Krajský soud v rozsudku napadeném ústavní stížností shledal, že v daném případě je určující, že jde o změnu již pravomocně stanoveného výživného podle § 928 odst. 1 [správně má být § 923 odst. 1 - pozn. Ústavního soudu] zákona č. [89/2012](#) Sb., občanský zákoník. Soud je tedy povinen zkoumat, zda nastala taková závažná změna poměrů od doby posledního rozhodování, která změnu výživného odůvodňuje. V době posledního rozhodování se otec zavázal platit na výživné nezletilého částku 65 000 Kč měsíčně. Z odůvodnění rozsudku okresního soudu zřetelně plyne, že soud při hodnocení všech zákonných kritérií vycházel z majetkových poměrů rodičů, přičemž matka pobírala rodičovský příspěvek 7 600 Kč měsíčně, její úspory činily cca 400 000 Kč, stejně jako nyní vlastnila dům v N., ve kterém tehdy bydlela. U otce bylo vycházeno z jeho úspor 5 000 000 Kč, bylo dále konstatováno, že je vlastníkem bytu na H., rodinného domu v U. s tím, že po rozvodu nabyde i byt ve S. Za této situace okresní soud schválil dohodu rodičů, kterou neshledal v rozporu se zákonnými ustanoveními a zájmem nezletilého. V odůvodnění tehdejšího rozsudku není žádná zmínka o pravidelných či přibližných měsíčních nebo ročních příjmech otce, soud při schvalování rozsudku neměl k dispozici žádné údaje o jeho příjmech, ani o jeho výdajích, a vycházel pouze z jeho majetkových poměrů. Jsou-li tedy zkoumány poměry účastníků od 21. 11. 2017 (tj. od právní moci rozsudku o rozvodu manželství rodičů doposud), pak je nutno dát za pravdu odvolacím námitkám matky, tedy že nebyla shledána taková změna poměrů, která by odůvodňovala měnit dosud mezi rodiči dohodnutou (viz sub 27 a 28) výši výživného pro nezletilého.

6. Krajský soud dále uvedl, že mu již nepřísluší přezkoumávat, zda je naposledy stanovené výživné nezletilý schopen spotřebovat, a to i s ohledem na skutečnost, že výživné nemá spotřební charakter a po novele občanského zákoníku je pojetí výživného obsahově širší, než tomu bylo dosud. Odůvodněné potřeby dítěte předchází právu dítěte na životní úroveň totožnou s jeho rodiči, přičemž dítě má právo podílet se na životní úrovni toho z rodičů, jehož životní úroveň je vyšší. Žije-li dítě s rodičem s nižší životní úrovní, jehož vyživovací povinnost se skládá zejména z péče o toto dítě, má toto dítě právo podílet se na životní úrovni druhého rodiče, což bude zajištěno prostřednictvím vysokého výživného. Krajský soud poukázal na to, že okresní soud své závěry odůvodňuje změnou poměrů u otce, přičemž tyto jeho poměry porovnává i s rokem 2016. Dohoda o výživném však byla schválena rozsudkem ze dne 8. 6. 2017, lze předpokládat, že v této době měl otec jistě povědomí o svých příjmech a o své schopnosti dohodnuté výživné platit. Důvody, pro které rodiče dohodu ohledně výživného pro nezletilého uzavřeli, jsou pak pro toto řízení zcela irelevantní (tvrzení otce, že se chtěl urychleně rozvést). K jeho zranění došlo až v poslední třetině roku 2017, léčbu ukončil v lednu 2018.

7. Z daňových přiznání otce krajský soud zjistil, že jeho celkové příjmy (bez odpočtů daní a výdajů) v roce 2017 byly 4 426 279 Kč a 3 448 063 Kč za rok 2018, z předloženého přehledu byly zjištěny jeho příjmy ve výši 5 370 324 Kč za rok 2019, k poklesu v jeho příjmech oproti roku 2017 došlo jen v roce 2018, v roce 2019 lze vidět opět nárůst v jeho příjmech. S ohledem na charakter činnosti otce neměl krajský soud důvod zpochybňovat pravdivost jeho daňových přiznání, když je zřejmé, že jeho výdaje jsou zcela průkazné. Stejně tak před krajským soudem nebyla zpochybněna zpráva společnosti MetLife, Inc., ze které plynulo, že pojistné by bylo otci vyplaceno teprve na základě lékařského posudku o funkčním omezení s trvalými následky, neboť je známo, že otec se po léčení k hraní tenisu vrátil. Oproti době posledního rozhodování došlo ke změně v tom, že otec prodal nemovitosti - byt v P. a dům v P., za což obdržel celkem částku 29 490 000 Kč. Krajský soud připomenul, že jde o transformaci - zpeněžení majetku, který otec vlastnil již v době posledního rozhodování, zároveň však

nepřehlédli, že otec měl koncem roku 2017 k dispozici finanční hotovost ve shora uvedené výši, a uvedl, že lze jen stěží uvěřit jeho tvrzení, že finanční prostředky získané z prodeje těchto nemovitostí z větší části vyčerpali na krytí nákladů souvisejících s profesionální tenisovou kariérou, když dle jeho daňových přiznání činily jeho výdaje 2 627 037 Kč (za rok 2017) a 3 376 707 Kč (za rok 2018), za rok 2019 pak 2 528 956 Kč. I kdyby všechny výdaje s tenisovou kariérou za poslední tři roky zaplatil z těchto peněz, zbývá stále částka téměř 21 000 000 Kč, která otci dále zůstala k dispozici a která svědčí o tom, že k závažné změně v jeho majetkových poměrech od doby posledního rozhodnutí nedošlo, což je určující pro posouzení, zda došlo k takové změně poměrů oproti době posledního rozhodování, která by umožňovala změnu dosud stanoveného výživného podle návrhu otce.

8. K návrhu otce na uložení matce povinnosti vyúčtovat výživné, které na nezletilého platil, pak tento návrh nemá podle krajského soudu žádnou oporu v zákoně. V době posledního rozhodování byla částka na výživu nezletilého stanovena celá k rukám matky, soud již tehdy dospěl k závěru, že tato dohoda rodičů neodporuje právním předpisům ani zájmům nezletilého. Podle krajského soudu matka má plnou rodičovskou odpovědnost, o nezletilého pečuje řádně. Dovožuje-li okresní soud povinnost matky otci vyúčtovat výživné s odkazem na § 896 odst. 1 věty první občanského zákoníku, tak podle názoru krajského soudu jde o velmi rozšířený výklad tohoto zákonného ustanovení, ze kterého však žádná konkrétní povinnost matky vyúčtovat otci již zaplacené výživné rozhodně nevyplývá.

II. Argumentace stěžovatele

9. Stěžovatel v ústavní stížnosti uvádí, že došlo k zásahu do jeho ústavně garantovaných práv zejména tím, že krajský soud nepřihlédl k objektivnímu dlouhodobému snížení příjmů u otce za období roku 2017 až 2019, kdy kritérium aktuální výše příjmů nepovažoval vůbec za podstatnou pro rozhodnutí ve věci s odůvodněním, že příjmy otce nebyly hodnoceny ani Okresním soudem Prahavýchod při schvalování dohody rodičů o výši výživného, tedy jejich výše je irelevantní při aktuálním rozhodování o změně poměrů. Krajský soud porušil tak jedno ze zákonných hledisek pro určování výživného, kdy je potřeba hodnotit i aktuální schopnosti, možnosti a majetkové poměry povinného [k tomu srov. nálezy Ústavního soudu ze dne 16. 12. 2015 sp. zn. IV. ÚS 650/15 (N 217/79 SbNU 489) a ze dne 12. 9. 2016 sp. zn. I. ÚS 1356/16 (N 170/82 SbNU 647)], přičemž pokles příjmů objektivně trvá již 4 roky.

10. Krajský soud též nepřihlédl ke změně majetkové situace otce v podobě jejího snížení, kdy otec byl nucen část majetku prodat a získané finanční prostředky ve značné míře použít na finanční vypořádání s matkou ve výši prakticky 10 000 000 Kč a zajištění nezletilého ve výši 700 000 Kč, jakož i úhradu výživného ve výši 1 470 000 Kč za období pouhých 21 měsíců. Krajský soud zcela opominul zásadu potenciality příjmu, kdy s ohledem na dokazování v řízení u soudu prvního stupně je objektivně zřejmé, že stěžovatel nemá dlouhodobě (po dobu 4 let) možnost dosahovat nadstandardních příjmů jako tomu bylo v době uzavření dohody o původní výši výživného, to především s ohledem na jeho věk, fyzickou kondici a blížící se konec aktivní sportovní kariéry, kdy je dosažení původních vysokých příjmů prakticky nepravděpodobné. Krajský soud též nezohlednil celkovou životní úroveň otce, kdy otec je nucen výživné hradit z úspor dosažených celoživotní prací, přičemž z prokázané a doložené výše úspor ve výši 8 000 000 Kč je patrné, že otec je na základě soudního rozhodnutí nucen spotřebovat veškeré úspory v relativně krátkém čase, čímž je nezákonným způsobem zasahováno do jeho vlastnického práva. Krajský soud také zcela opominul právo stěžovatele na vytváření vlastních úspor do budoucna, jakož i vyživovací právo stěžovatele vůči dalším členům rodiny, nezjišťoval ani neprokazoval životní úroveň matky, tedy komplexně nezjišťoval životní úroveň rodičů.

11. Krajský soud odepřel stěžovateli a nezletilému právo na ochranu jmění nezletilého a možnost regulovat výdaje nezletilého v jeho nízkém věku a svým rozhodnutím nezákonným způsobem zasáhl do práva stěžovatele na výchovu nezletilého a vyloučil stěžovatele z možnosti ovlivňovat a

usměrňovat potřeby nezletilého s ohledem na jeho nízký věk. Taktéž znemožnil vytváření složky spoření nezletilého, kterou předvídá i § 917 občanského zákoníku a která s ohledem na výši výživného a velmi nízký věk nezletilého je více než žádoucí, tedy nejednal v nejlepším zájmu dítěte. Krajský soud konečně zamítnutím povinnosti matky předložit vyúčtování jmění nezletilého zasáhl do ústavně zaručených práv nejenom stěžovatele, ale především nezletilého, a znemožnil stěžovateli domáhat se ochrany svých práv soudní cestou.

12. Krajský soud, byť v rámci svého uvážení, vydal napadené rozhodnutí, které je ve zjevném rozporu s objektivním stavem prokázaným v řízení u obecných soudů, přičemž výše výživného zcela zřejmě překračuje smysl a účel zákonných ustanovení o výživném a je zcela v rozporu s dobrými mravy, neboť její výše neodpovídá aktuální životní úrovni obou rodičů.

III. Vyjádření účastníka řízení, vedlejších účastníků řízení a replika stěžovatele

13. Soudce zpravodaj postupem podle § 42 odst. 4 zákona o Ústavním soudu zaslal ústavní stížnost k vyjádření účastníkovi a vedlejším účastníkům řízení a vyžádal si soudní spis (viz sub 2).

14. Okresní soud ve svém vyjádření uvedl, že ve věci rozhodl podle svého nejlepšího vědomí a svědomí s tím, že je vázán odlišným právním posouzením krajským soudem.

15. Krajský soud ve svém vyjádření toliko odkázal na odůvodnění napadeného rozsudku.

16. Město Bruntál jako kolizní opatrovník nezletilého uvedlo, že postoje matky i otce vždy bedlivě zvažuje a postupně získalo názor, že se přiklání k otcovu návrhu na snížení výživného, a to zásadně z jednoho hlavního důvodu, a to, že výživné 65 000 Kč pro pětileté dítě se mu zdá být nemorální. Jako adekvátní se koliznímu opatrovníku jeví běžné výživné pro pětileté dítě ve výši 20 000 Kč korun měsíčně.

17. Matka ve svém vyjádření uvedla, že považuje ústavní stížnost za nedůvodnou a má za to, že stěžovatelem nastolené otázky byly vyřešeny v napadeném rozsudku ústavně konformně a právně správně, přičemž se postupně vyjádřila k jednotlivým uplatněným námitkám, se kterými nesouhlasí a předkládá Ústavnímu soudu svůj náhled na skutkové okolnosti i právní posouzení věci, které je veskrze shodné s právním posouzením krajského soudu v napadeném rozsudku.

18. Výše uvedená vyjádření byla stěžovateli zaslána na vědomí a k případné replice. Stěžovatel této možnosti využil, setrval na své právní argumentaci uvedené v ústavní stížnosti a dodal, že napadeným rozsudkem došlo k zjevnému zásahu do majetkových práv stěžovatele, a to s ohledem na to, že jeho vyživovací povinnost byla stanovena nad rámec zákonných limitů bez zohlednění kogentního § 923 občanského zákoníku. Stěžovatel též považuje za naprosto nepřijatelné pošlapání jeho práva na podílení se na výchově nezletilého syna, to, že nezletilý je - zcela proti vůli stěžovatele - veden k naprosté neúctě k hodnotám dosaženým tvrdou prací, je vytržen z obvyklého prostředí svých vrstevníků a zahrnut luxusními výrobky v útlém věku. Tato situace je zcela absurdní i s ohledem na to, že finanční prostředky nepochází snad z rodinného podniku, který by případně nezletilý mohl převzít, ale fakticky jde o "rozpouštění" úspor, které stěžovatel získal během své tenisové kariéry, která se již chýlí ke konci. Tímto jednáním je pak vedle práva stěžovatele na výchovu svého syna ohrožen i mravní vývoj nezletilého a paradoxně je tak zcela popřena funkce a účel výživného.

IV. Procesní předpoklady řízení před Ústavním soudem

19. Ústavní soud se nejprve zabýval tím, zda jsou splněny procesní předpoklady projednání ústavní stížnosti. Dospěl k závěru, že ústavní stížnost byla podána včas oprávněným stěžovatelem, který byl

účastníkem řízení, ve kterém bylo vydáno rozhodnutí napadené ústavní stížností. Ústavní soud je k jejímu projednání příslušný. Stěžovatel je právně zastoupen v souladu s § 29 až 31 zákona o Ústavním soudu a jeho ústavní stížnost je přípustná (§ 75 odst. 1 téhož zákona a contrario), neboť vyčerpal všechny zákonné prostředky k ochraně svého práva.

20. Ústavní soud nenařizoval jednání, jelikož od tohoto jednání neočekával další objasnění věci (§ 44 zákona o Ústavním soudu).

V. Posouzení důvodnosti ústavní stížnosti

21. Ústavní soud v minulosti mnohokrát judikoval, že není zásadně oprávněn zasahovat do rozhodovací činnosti obecných soudů, neboť není vrcholem jejich soustavy (čl. 83 a čl. 91 odst. 1 Ústavy). Postupují-li soudy v souladu s obsahem hlavy páté Listiny, nemůže na sebe Ústavní soud atrahovat právo přezkumného dohledu nad jejich činností. Důvod ke zrušení rozhodnutí soudu by byl dán pouze tehdy, kdyby jeho právní závěry byly v extrémním nesouladu s vykonanými skutkovými zjištěními nebo v nich neměly podkladu, nebylo-li řízení jako celek spravedlivé a byla-li v něm porušena ústavně zaručená práva nebo svobody stěžovatele, anebo by napadené soudní rozhodnutí bylo nepřezkoumatelné, resp. postrádalo řádné, srozumitelné a logické odůvodnění [srov. nález ze dne 20. 6. 1995 sp. zn. III. ÚS 84/94 (N 34/3 SbNU 257), ze dne 27. 8. 2013 sp. zn. II. ÚS 1842/12 (N 154/70 SbNU 425), či ze dne 27. 2. 2014 sp. zn. III. ÚS 1836/13 (N 24/72 SbNU 275)]; všechna rozhodnutí Ústavního soudu jsou dostupná na <http://nalus.usoud.cz>].

22. Ústavní soud se k rozhodování soudů o nadstandardním výživném, za které lze bezpochyby považovat výživné v nyní posuzované věci, vyjadřoval opakovaně, přičemž za klíčový je nutno považovat nález ze dne 16. 12. 2015 sp. zn. IV. ÚS 650/15 (N 217/79 SbNU 489), ve kterém Ústavní soud prostřednictvím právní věty zdůraznil, že "Základními hledisky pro určení výše výživného nesporně jsou odůvodněné potřeby dítěte, jeho majetkové poměry a schopnosti, možnosti a majetkové poměry povinného rodiče. Platí i pravidlo, že životní úroveň rodičů a dětí má být v zásadě stejná. V případě výjimečně vysokých příjmů povinného rodiče však nelze postupovat mechanicky. Nelze ztrácet ze zřetele fakt, že je právem i povinností rodičů naučit dítě hodnotě peněz a řádnému hospodaření s nimi. Stanovení nepřiměřeně vysokého výživného, které dítěti i po dokončení přípravy na povolání umožní dlouhodobý a snad i trvalý bezpracný život, může být nejen v rozporu s nejlepšími zájmy dítěte, ale může také porušovat právo rodiče vychovávat své dítě, jež je mu garantováno čl. 32 odst. 4 Listiny základních práv a svobod." Podle čl. 89 odst. 2 Ústavy jsou vykonatelná rozhodnutí Ústavního soudu závazná pro všechny orgány i osoby. Ústavní soud dává konstantně najevo, že tento příkaz platí i pro něj samotného [srov. např. již nález ze dne 12. 6. 1997 sp. zn. IV. ÚS 197/96 (N 118/6 SbNU 353)].

23. V této souvislosti je významné, že v citovaném nálezu ze dne 16. 12. 2015 sp. zn. IV. ÚS 650/15 Ústavní soud též připomenul, že jedním z nejdůležitějších oprávnění a současně povinností rodičů ve vztahu k dítěti je bezesporu zabezpečení jeho výchovy v nejširším slova smyslu. Z § 858 občanského zákoníku vyplývá, že demonstrativní výčet oblastí, v nichž by měli rodiče na děti působit, je zcela záměrně nastíněn pouze v obecné rovině a rodičům je tak ponechán dostatečně široký prostor na to, aby při výchově svého potomka mohli realizovat své vlastní představy. Podle Ústavního soudu přitom nelze, při zachování obecně uznávaných společenských hodnot a standardů, rodiči do tohoto práva jakkoli zasahovat. Z toho důvodu je to právě rodič, kdo rozhoduje o nastavení určité životní úrovně a způsobu společného života. Nastavení životní úrovně rodiny či rodiče nelze odtrhávat od práva rodiče, jakožto nositele rodičovské odpovědnosti, na výchovu dítěte v rámci jím preferovaných životních hodnot, např. získání pracovních návyků apod. V procesu utváření životních hodnot a určitého světového názoru dítěte je role rodiče zcela nezastupitelná.

24. Z § 915 odst. 1 občanského zákoníku vyplývá, že životní úroveň rodičů a dětí má být v zásadě

shodná s životní úrovní rodičů. Toto hledisko se přitom uplatní přednostně před odůvodněnými potřebami dítěte. Z výše uvedeného však nelze dovodit, že by mezi výživným oprávněného a majetkovými možnostmi povinného měla být přímá úměra vylučující právo rodiče na nastavení životní úrovně rodiny. Ústavní soud považuje za ústavně konformní, je-li rodiči s nadstandardními příjmy stanoveno i nadstandardně vysoké výživné, nicméně jeho výše by měla mít určité hranice. Nejde však o její objektivizování právním předpisem, nýbrž o to, aby ve věci rozhodující soudce nebyl prostým počtářem (*iudex non calculat*), ale aby se v souvislosti se stanovením výše výživného zamýšlel též nad jeho smyslem a účelem, stejně jako nad konkrétními okolnostmi případu (např. jak se povinný rodič o dítě jinak stará, co mu poskytuje mimo schválené výživné atd.).

25. Účelem právní úpravy výživného je zajistit dítěti srovnatelné podmínky s těmi, jaké by mělo, kdyby rodiče žili spolu a řádně se o dítě starali. V takových případech stát prostřednictvím soudů nezasahuje do jeho výchovy tím, že by rodičům určoval výši kapesného dítěte a už vůbec ne výši úspor či jiného majetku, které mají svému dítěti ze svého předat v den jeho zletilosti. Již ze samotného slovního spojení "rodičovská odpovědnost" vyplývá, že jsou to právě rodiče, a nikoli stát, kdo je odpovědný za výchovu dítěte, protože oni pak mohou být tím, komu se výsledku takové výchovy později od dětí vrátí. Rodiče, jejichž vyživovací povinnost byla upravena soudem, nemohou být této významné části výchovy státem zbavováni, naopak stát nemůže nutit rodiče, aby na výživné svým dětem platili méně, než chtějí, jen proto, že představa rodičů o výši výživného se vymyká standardu s ohledem na možnosti, schopnosti či jejich úspěch v životě a podnikání.

26. Na základě výše uvedeného Ústavní soud zdůrazňuje, že v praxi je tedy nutno rozlišovat dvě rozdílné situace. Jednak tu, v níž je nadstandardní výše výživného autoritativně stanovena soudem bez citlivého přihlídnutí ke konkrétním okolnostem případu [jako např. v citovaném nálezu ze dne 16. 12. 2015 sp. zn. IV. ÚS 650/15 (N 217/79 SbNU 489)] a jednak situaci, v níž se na výši výživného rodiče dohodnou, přičemž tato dohoda je následně soudem schválena, což je případ nyní posuzované věci. Ústavní soud zastává názor, že není úkolem obecných soudů, potažmo státu, aby zasahovaly do výchovy a rodičovské odpovědnosti tím, že by určovaly výši výživného pro dítě za situace, kdy se rodiče na výživném pro jejich dítě dohodnou, byť by tato výše dosahovala nadstandardní výše. Je nezpochybnitelným právem rodičů, do kterého stát, nemá-li se opět stát paternalistickým, nemůže zasahovat, rozhodnout, v jakých podmínkách mají jejich děti vyrůstat. Tato role soudům v případě dohody rodičů o výživném a s tím (jako v této věci) úzce související dohody o majetkovém vypořádání nepřísluší, ledaže by bylo zřejmé, že dohodnutý způsob výkonu rodičovské odpovědnosti není v souladu s nejlepším zájmem dítěte, což - z povahy věci - zásadně nebude případ nadstandardně vysokého výživného.

27. Jak vyplývá z vyžádaného soudního spisu a též z nesporného tvrzení rodičů, tito uzavřeli dne 8. 6. 2017 "Dohodu o úpravě výchovy, výživy a styku nezletilého dítěte pro dobu před a po rozvodu" v souladu s § 757 odst. 1 písm. b) a § 906 odst. 2 občanského zákoníku, přičemž podle čl. IV této dohody se otec mj. zavázal hradit výživné pro nezletilého ve výši 65 000 Kč k rukám matky (srov. č. 1. 94 a 95 předloženého soudního spisu). Tato dohoda pak byla schválena rozsudkem Okresního soudu Praha-východ ze dne 8. 6. 2017 č. j. 30 Nc 126/2017-101, přičemž uvedený rozsudek nabyl právní moci dne 29. 6. 2017 a stal se vykonatelným. Za této skutkové situace je nutno přisvědčit závěru krajského soudu, že v posuzované věci je zcela zásadní, že jde o změnu již pravomocně schváleného výživného podle § 923 odst. 1 občanského zákoníku.

28. Soud je tedy povinen důsledně zkoumat, zda nastala alespoň relativně trvalá změna poměrů od doby posledního rozhodování, která změnu (nadstandardně vysokého) dohodnutého výživného odůvodňuje. Nicméně mu již nepřísluší hodnotit, zda naposledy stanovené výživné na základě dohody rodičů bylo přiměřené, nýbrž to, zda nastala taková změna poměrů, která odůvodňuje změnu jeho výše. K takovému závěru nestačí pouhé porovnání čísel, neboť v případě standardního výživného takovou změnou může být i jen dočasný pokles příjmů povinného rodiče např. již o několik tisíc

korun měsíčně, zatímco v případě nadstandardních příjmů (a výživného) takovou změnu nemusí představovat ani dočasný pokles příjmů vyjádřený v milionech korun.

29. Lze do jisté míry pochopit názor kolizního opatrovníka (sub 15), že původní výši výživného považuje až za "nemorální", nelze však odhlédnout od faktu, že šlo o výživné na základě dohody rodičů, do které soud nemohl zasahovat, ledaže by bylo zřejmé, že dohodnutý způsob výkonu rodičovské odpovědnosti není v souladu se zájmem dítěte (§ 906 odst. 2 občanského zákoníku), což bezpochyby není nynější případ nadstandardní výše výživného (viz odůvodnění v bodu 25 citovaného nálezu). V této konkrétní věci pak nelze odhlédnout též od skutečnosti, která má mít pro výklad jejich úmyslu význam, tedy že uvedenou dohodu o úpravě výchovy, výživy a styku nezletilého dítěte pro dobu před a po rozvodu rodiče uzavírali ve stejný den jako "Dohodu o vypořádání vzájemných majetkových vztahů, práv a povinností společného bydlení a vyživovací povinnosti manželů pro dobu po rozvodu manželství", lze tedy předpokládat, že dohodnuté výživné pro nezletilého bylo součástí celkového majetkového vypořádání manželů po jejich odloučení. Je tak třeba respektovat vůli rodičů vyjádřenou v těchto dohodách, nedochází-li současně ke změně poměrů, na nichž jsou založeny, a ani nepoškozují nejlepší zájem dítěte podle čl. 3 Úmluvy o právech dítěte (ve spojení s čl. 2 odst. 3 Listiny), který předmětné soudní řízení muselo sledovat.

30. Vzhledem k všemu výše uvedenému Ústavní soud opakuje, že jedinou pro posuzovanou věc relevantní otázkou je, zda došlo k takové změně v majetkových poměrech rodičů, a tedy k nutnosti změny nadstandardní výše výživného, jak to předpokládá občanský zákoník.

31. Ústavní soud konstatuje, že ústavní stížnost je obsahově opakující se polemikou se skutkovými zjištěními okresního soudu, které převzal a doplnil krajský soud, a následně i s právním názorem krajského soudu. V posuzované věci má Ústavní soud poté, co se seznámil s obsahem vyžádaného soudního spisu, za to, že napadené rozhodnutí krajského soudu z ústavněprávního hlediska nejen ob stojí, nýbrž postihuje podstatné právní aspekty sporů v případech nadstandardního výživného. Rozhodnutí krajského soudu vychází z relevantních zákonných ustanovení, skutkové i právní závěry jsou v něm dostatečně jasně a srozumitelně vyloženy, a Ústavní soud je neshledal svévolnými či excesivními. Krajský soud své rozhodnutí řádně a přehledně odůvodnil, poukázal na skutková zjištění okresního soudu i na podrobné dokazování v otázce majetkových a osobních poměrů na straně obou účastníků, výdělkových možností a schopností obou rodičů (též sub 6). S ohledem na skutková zjištění lze tedy jen těžko dovodit takovou změnu poměrů oproti době posledního rozhodování, která by umožňovala změnu dosud stanoveného výživného podle návrhu otce. Tytéž závěry Ústavního soudu o nedůvodnosti tvrzeného protiústavního postupu při rozhodování krajského soudu platí i o návrhu otce na uložení matce povinnosti vyúčtovat výživné. Na tomto závěru krajského soudu (viz sub 8) neshledal Ústavní soud žádný neústavní exces, který by odůvodnil jeho případný kasační zásah.

32. Závěrem lze ke skutkovým námitkám stěžovatele lze uvést, že se stěžovatel ve skutečnosti domáhá zejména opětovného revizního zhodnocení provedených důkazů a nahrazení skutkových zjištění obou soudů jeho vlastním hodnocením, které je od závěrů krajského soudu značně odlišné. K takovému postupu však není Ústavní soud povolán, jelikož pro jeho činnost totiž platí zásada minimalizace zásahů do činnosti obecných soudů. Ústavní soud nadto však v posuzované věci žádný neústavní exces neshledal.

33. Ústavní soud uzavírá, že s ohledem na zjištěný skutkový stav a s přihlédnutím k nezastupitelné osobní zkušenosti, vyplývající z bezprostředního kontaktu s účastníky řízení a znalosti vývoje rodinné situace, je na obecných soudech, aby rozhodly o úpravě či změně výkonu rodičovských práv a povinností, a to včetně výše výživného. Ústavní soud nemůže hrát roli konečného univerzálního "rozhodce", jeho úkol může spočívat pouze v posouzení vzniklého stavu z hlediska ochrany základních práv toho účastníka, jemuž byla soudem eventuálně upřena jejich ochrana [srov. např.

usnesení ze dne 17. 3. 2015 sp. zn. IV. ÚS 106/15 (U 5/76 SbNU 957)].

34. Ústavní stížností napadený rozsudek krajského soudu sice je zčásti zásahem do shora sub 1 uvedených práv a svobod stěžovatele, nikoli však jejich porušením, jak bylo stěžovatelem nedůvodně tvrzeno. Tento zásah respektuje ústavní kautely ochrany rodičovství podle čl. 32 odst. 1 a 4 Listiny, což je z hlediska práv dítěte na rodičovskou péči nutně spojeno i s (citelným) zásahem do práva na ochranu majetku podle čl. 11 odst. 1 Listiny, jak to plyne z odůvodnění napadeného rozsudku krajského soudu. Nutno však zdůraznit, že tento zásah veřejné moci je spojen s respektováním vůle rodičů při uzavírání dohod uvedených blíže sub 27 a 29, což je v souladu s čl. 2 odst. 3 Listiny a čl. 2 odst. 4 Ústavy, stejně jako s výkladem pojmu změna poměrů v případech nadstandardní výše výživného, jak bylo blíže rozvedeno na uvedených místech tohoto rozhodnutí.

35. Zásah do rodinného života v rozporu s čl. 10 odst. 2 Listiny se stěžovateli nepodařilo prokázat. Stejně tak Ústavní soud neshledal tvrzené porušení práva na soudní ochranu stěžovatele, neboť čl. 36 odst. 1 Listiny a ustanovení s ním spojená zaručují právo na přístup k soudu a řádně vedené soudní řízení, nikoli však na úspěch v takovém řízení.

36. Ústavní soud proto jeho ústavní stížnost mimo ústní jednání bez přítomnosti účastníků řízení podle § 82 odst. 1 zákona o Ústavním soudu zamítl v celém rozsahu. Tím nijak nepředjímá další případné rozhodování obecných soudů o úpravě výkonu rodičovských práv a povinností, jak to v případě prokázané změny poměrů předpokládá občanský zákoník.

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Koupě nemovité věci](#)
- [Nesprávný úřední postup \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Platební neschopnost \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Předkupní právo \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Přerušování řízení \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Rodinný závod \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Dědictví](#)
- [Výživné](#)
- [Valná hromada](#)
- [Ustanovení zástupce](#)
- [Náhrada škody](#)